

Riktlinjer för det interna klimat- och miljöarbetet 2017-2020

Halland – bästa livsplatsen

Region Hallands uppdrag är att främja en hållbar utveckling och tillväxt i Halland och att erbjuda alla som bor eller vistas här en god hälso- och sjukvård.

Genom ett aktivt klimat- och miljöarbete både internt och externt bidrar Region Halland till att Halland blir den bästa livsplatsen.

Som grund för Region Hallands arbete med en hållbar utveckling och tillväxt ligger de nationella miljö kvalitetsmålen och FN:s hållbarhetsmål, de 17 globala målen för en hållbar utveckling, samt Agenda 2030.

Detta innebär bland annat att utgångspunkten i arbetet är de nationella miljö kvalitetsmålen som antogs av riksdagen år 1999. Miljömålssystemet består av ett generationsmål och sexton miljö kvalitetsmål. Generationsmålet visar riktningen för vad som måste göras inom en generation för att miljö kvalitetsmålen ska nås. Generationsmålet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljö och klimatarbetet ska leda till. De nio planetära gränserna¹ är ett sätt att illustrera inom vilka gränser vi behöver befinna oss för en säker framtid vad gäller ekologisk hållbarhet.

Klimat och miljöfrågorna är numera självklara på den globala agendan. Vi överskrider idag fyra av de nio planetära gränser vilken världens ledare är ense om är ett hot mot dagens och särskilt kommande generationers möjlighet till en dräglig överlevnad.

Det interna arbetet styrs av Tillväxtstrategin och Hälso-och sjukvårdsstrategin, samt regionens klimat- och miljöpolicy. Utöver dessa övergripande dokument påverkas klimat och miljöarbetet också av andra styrdokument och policys exempelvis finanspolicy. Arbetet konkretiseras i dessa riktlinjer.

---

¹ Plantära gränser, hållbara gränser, pekar ut miljöprocesser som skapar stabilitet för livet på jorden.

Regionfullmäktiges mål i Tillväxtstrategin om en hållbar resurshantering, sänkta CO2 utsläpp, ökad andel förnybar energi och stimulera teknikutveckling inom miljö är utgångspunkten för det interna miljöarbetet och ska bidra till att de nationella och internationella miljö- och klimatmålen nås.

I samarbete med statliga och andra nationella och regionala aktörer arbetar Region Halland för att minska påverkan på klimatet och miljön.

Region Hallands insatser för att begränsa klimat- och miljöpåverkan i egna verksamheter ligger i att minimera klimat- och miljöstörande utsläpp i de egna verksamheterna, ställa om till en fossilfri fordonsflotta och energiförsörjning samt att utveckla infrastrukturen för alternativa drivmedel inom Region Halland.

Region Halland ska delta i nationella och internationella projekt för att skapa än mer utveckling på vägen mot en hållbar tillväxt.

Klimat- och miljöarbete i den egna verksamheten

Regionens verksamhet och arbete ska medverka till en långsiktigt hållbar utveckling. Riktlinjerna belyser i första hand den ekologiska dimensionen av en hållbar utveckling. De övriga två dimensionerna är den sociala och den ekonomiska. Alla tre är beroende av varandra och måste vägas samman för att uppnå en hållbar utveckling. De tre dimensionerna, eller aspekterna, av hållbar utveckling; social, ekologisk och ekonomisk är ofta av olika karaktär där social hållbarhet är målet, ekologin sätter ramarna och ekonomin är medlet.

Miljöarbetet är integrerat i det befintliga ledningssystemet och flertalet av regionens förvaltningar är certifierade enligt ISO 14001.

Region Hallands bidrag till att uppnå en god miljö är att den egna verksamheten har en stark klimat- och miljöprofil. För att uppnå detta krävs motiverade, kunniga och delaktiga medarbetare på alla nivåer samt att verksamheten har ett tydligt miljöperspektiv. En arbetsplats med nästan 8000 medarbetare kan göra skillnad!

Hållbar medelsförvaltning

Region Hallands förvaltning av medel ska enligt finanspolicyn placeras i aktier, företag och fonder med ekologisk, socialt och ekonomisk hållbarhetsfokus.

Förnybara drivmedel i kollektivtrafiken

Region Halland har det övergripande ansvaret för den kollektivtrafik som bedrivs genom Hallandstrafiken. Kollektivtrafiken bidrar till regionens omställning till ett mer hållbart samhälle. Hallandstrafiken arbetar aktivt med att övergå till fossilfritt bränsle för att minska sin klimatpåverkan.

Grön tillväxt

Grön Tillväxt är ett prioriterat styrkeområde i Tillväxtstrategi för Halland 2014-2020. Området utgör en horisontell process tvärs genom näringslivsarbete och samhällsplanering och har fokus på miljödrivna innovationsprocesser med jord, skog och vatten som bas. Det innefattar också stöd till förutsättningarna för entreprenörskap och innovation som infrastruktur, tillgänglighet och kompetens på halländsk landsbygd.

Insatserna inom styrkeområdet Grön Tillväxt kan beskrivas som en målinriktad process. Ekologisk- social- och ekonomisk hållbarhet är givna förhållningssätt när innovationer skapas med utgångspunkt i bruket av jord-, skog- och vatten utifrån nya och gamla behov. Insatserna omfattar också den livsmiljö som är förutsättning för detta som god service, hög tillgänglighet och kompetensutveckling.

Resultatet av arbetet inom Grön Tillväxt utvärderas i enlighet med de indikatorer som i Tillväxtstrategi för Halland tillämpas på insatsområdena attraktivitet och konkurrenskraft.

Exempel på insatser är:

- Ta fram och utveckla innovativa spetsprojekt för näringslivet i syfte att skapa en koldioxidneutral miljö.
- Aktivt vara en part i samarbetet för en fossilfri fordonsflotta, uppvärmning och energiförsörjning i Halland. Detta sker bland annat genom att delta i utvecklingen av infrastrukturen för alternativa drivmedel inom Halland och angränsande regioner.
- Stöd till nedfallsmätningar och kustvattenkontroll.

Genomförande

Riktlinjer för det interna miljöarbetet är ett styrande dokument och dess planering, genomförande och uppföljning ska följa fastställda riktlinjer och rutiner för styrande dokument i Region Halland.

Region Hallands interna miljöarbete ska i huvudsak bedrivas inom tre huvudområden.

- Koldioxidneutralt
- Hållbar resurshushållning
- Innovationer

Metod

Inriktningen är att Region Hallands arbete ska ske genom aktiviteter inom området som ska leda till långsiktiga resultat. Vissa av aktiviteterna är av sådant slag att förstudier genomförs under den period som riktlinjen omfattar och med inriktning att de positiva resultaten till fullo integreras i den ordinarie verksamheten. Andra aktiviteter kan redan inledningsvis integreras eller sker redan i den ordinarie verksamheten.

Aktiviteterna som ska genomföras ska följa den av regionfullmäktige beslutade målstyrningskedjan. Det vill säga aktiviteterna ska kopplas till övergripande mål och åtaganden. Detta innebär att arbetet implementeras och följs upp inom verksamheternas ordinarie verksamhetsplaner och innebär också att regionfullmäktige har en möjlighet att följa det interna miljöarbetet. Det årliga arbetet för det interna miljöarbetet styrs genom mål- och budgetbeslutet och genom en tydlig politisk beslutsprocess.

Respektive nämnd ansvarar för att planering och genomförande av aktiviteter som styr mot målen, sker inom respektive verksamhet. Att mål, åtagande och aktiviteter ska implementeras i verksamhetsplaner och budget på olika nivåer i organisationen är en avgörande faktor för framgång i hållbarhetsarbetet inom regionen.

Finansiering av aktiviteterna sker inom ordinarie mål- och budgetbeslut och verksamhetsförbättringar sker genom att aktiviteterna finansieras av berörda verksamheter.

Initiativ till test- och pilotverksamheter ska uppmuntras och kan finansieras av regionstyrelsen.

Förändringar i driftsverksamhet som blir till följd av test- och pilotverksamhet, beslutas av regionstyrelsen.

Uppföljning av Region Hallands interna miljöarbete

Aktiviter som genomförs följs upp enligt specificerade indikatorer för vart och ett av aktiviteterna. Resultatet av detta vägs samman med en uttalad målsättning att resultatet i SKL:s Öppna jämförelser "Miljöarbetet i landsting och regioner" ska förbättras.

De sex övergripande nyckeltalen som ska följas upp årligen är:

- Antibiotikarecept per 1000 invånare
- Ekologiska livsmedel
- Energianvändning i lokaler
- Förnybara drivmedel i kollektivtrafiken
- Klimatpåverkan från medicinska gaser
- Avfallsåtervinning

Uppföljning av de specifika aktiviteterna sker i den ordinarie uppföljningsprocessen det vill säga i månadsrapporter och uppföljningsrapporter.

Beskrivning av mål, aktiviteter och indikatorer inom det interna miljöarbetet

Övergripande mål i Mål och budget 2018:

Region Halland ska reducera koldioxidutsläppen med 80% till 2025 i regionens egna verksamheter.

Åtagande:

Koldioxidutsläppen från Region Hallands interna transporter minskas med minst 20% till år 2020.

Koppling till målområde och strategiska val i tillväxtstrategin:

- Hög attraktivitet
- Stark konkurrenskraft

Koppling till prioriteringar i tillväxtstrategin

- Hållbar resurshantering
- Sänkt CO2
- Ökad andel förnybar energi
- Stimulera miljöteknikutveckling

Aktiviteter:

- Öka den fossilfria andelen av transporter så att minskningen sker med 500 ton/år.
  - Handlingsplan ska tas fram som tydligt visar vad som avses göras år 2018 och 2019 kopplat till elbilar och laddningsstationer. I handlingsplanen ska framgå vilka besparingar detta kommer att medföra i form av minskade utsläpp, minskade bränslekostnader mm. (ansv: RGS, beslut i regionstyrelsen)
  - Under 2018 utarbeta underlag så att intern prissättning kan vara ett ekonomiskt styrmedel. (ansv. RGS)
  - Fr o med år 2018 ska laddinfrastrukturen för interna och publika behov tillgodoses. (ansv. RGS)
  - Tillse att det finns fossilfria alternativ i fordonsflottan. (Ansv. RGS.)
  - Introducera medarbetarna i användning av ny teknik inom fordonsflottan. (ansv. RGS)
-

- System för samåkning vid användning av regionens bilpool ska vara i funktion senast 2017 (ansv: RGS)
- Informationskampanjer om resor och videokonferenser ska genomföras. (ansv. RK)

Indikatorer

Minskade koldioxidutsläpp för respektive år i förhållande till 2015

2018 10%

2019 10%

2020 10%

Målnivå "Utgångsläge"

Utgångsläge innebär att indikatorerna vid uppföljning inte har rört sig i riktningen mot målet.

Målnivå "På väg mot målet":

En tydlig trend att indikatorn för uppgivet år kan uppnås.

Målnivå "På målet":

Åtagandet kan uppfyllas till 2020

Åtagande:

Till 2020 ska den totala energianvändningen ha minskat med 20% jämfört med 2010.

Koppling till målområde och strategiska val i tillväxtstrategin:

- Hög attraktivitet
- Stark konkurrenskraft

Koppling till prioriteringar i tillväxtstrategin:

- Hållbar resurshantering
- Sänkt CO2
- Ökad andel förnybar energi
- Stimulera miljöteknikutveckling

Aktiviteter:

- Energianvändningen i fastigheter ska minska med 3 procent per år mellan åren 2017-2020, som delmål för att nå energimålet till 2020.(ansv. RGS)
- Life Cycle Cost (LCC) med Plönninge som testmiljö. (ansv RK)

Indikatorer:

Energianvändningen ska minska med 3% per år mellan 2017-2020, mätt i kWh/m². Vid utvärdering och uppföljning ska hänsyn tas till eventuell verksamhetsutveckling i befintliga byggnader som kan ha påverkat energianvändningen.

Målnivå "Utgångsläge"

Utgångsläge innebär att indikatorerna vid uppföljning inte har rört sig i riktningen mot målet.

Målnivå "På väg mot målet":

En tydlig trend att indikatorn för uppgivet år kan uppnås.

Målnivå "På målet":

Åtagandet kan uppfyllas till 2020.

Åtagande:

Minska Region Hallands klimatpåverkan och öka andelen förnybar energi. År 2020 ska all uppvärmning i Region Hallands anläggningar vara förnybar. Öka andelen egenproducerad förnybar energi.

Koppling till målområde och strategiska val i tillväxtstrategin:

- Hög attraktivitet
- Stark konkurrenskraft

Koppling till prioriteringar i tillväxtstrategin

- Hållbar resurshantering
- Sänkt CO2
- Ökad andel förnybar energi
- Stimulera miljöteknikutveckling

Aktiviteter:

- Varje år, 2017-2020, investera i förnybar energi som producerar minst 200.000 kWh/år.
- En utredning ska genomföras för att se om det finns ytterligare förutsättningar för förnybar egenproducerad energi. (ansv. RGS)
- Utredda vilka byggnader som försörjs med fossila bränslen och hur konvertering kan ske. Planen ska omfatta en konvertering under 5 år. (ansv RGS)
- Omförhandla nuvarande energiavtal till förnybar energiproduktion.(RGS) (OBS! Svar kommer att komma från RGS)

Indikatorer

Investering i förnybar energi ska uppgå till minst 200 000 kWh per år.

Målnivå "Utgångsläge"

Utgångsläge innebär att indikatorerna vid uppföljning inte har rört sig i riktningen mot målet.

Målnivå "På väg mot målet":

En tydlig trend att indikatorn för uppgivet år kan uppnås.

Målnivå "På målet":

Åtagandet kan uppfyllas till 2020

Övergripande mål i Mål och budget 2018:

Region Halland ska använda samhällsutmaningarna som drivkraft för innovationer.

Åtagande:

Stimulera Region Hallands verksamheter att delta i miljövänliga innovationer i näringslivet. Minst två prototyper av produkter i ett fossilfritt material som ersätter fossila produkter ska tas fram där Region Hallands verksamheter fungerat som testmiljöer.

Koppling till målområde och strategiska val i tillväxtstrategin:

- Hög attraktivitet
- Stark konkurrenskraft
- Fler i arbete

Koppling till prioriteringar i tillväxtstrategin

- Hållbar resurshantering
- Sänkt CO2
- Ökad andel förnybar energi
- Stimulera miljöteknikutveckling

Aktiviteter

- Genomföra kompetensutvecklingsprogram för innovationsupphandlingar tillsammans med de halländska kommunerna under 2018. (RK)
- Utveckla testmiljö för någon fossilfri/energisnål produkt under 2017. (RK)

Indikatorer:

Ingen indikator i dagsläget.

Målnivå "Utgångsläge"

Utgångsläge innebär att indikatorerna vid uppföljning inte har rört sig i riktningen mot målet.

Målnivå "På väg mot målet":

En tydlig trend att indikatorn för uppgivet år kan uppnås.

Målnivå "På målet":

Åtagandet kan uppfyllas till 2020

Övergripande mål i Mål och budget 2018:

Region Halland ska vara ett föredöme i klimat- och miljöarbetet.

Åtagande:

År 2020 ska fler invånare i Halland vara medvetna om läkemedels påverkan och hur man själv kan bidra till att minska miljöpåverkan. All kassering sker på rätt sätt. Beakta att miljöaspekterna beaktas i samband med läkemedelsupphandlingar.

Koppling till målområde och strategiska val i tillväxtstrategin:

Hög attraktivitet

Koppling till prioriteringar i tillväxtstrategin

Hållbar resurshantering

Aktiviteter

- Fördjupa samarbetet mellan miljöstrateg, miljösamordnare och enheten för läkemedelsstrategi och läkemedelsenheten och tillsammans göra årliga insatser för att minska miljöpåverkan från läkemedel. (RK)
- Läkemedelsöversynen ska öka. (RK)

Indikatorer

Minst en insats gjord i enlighet med målet.

Målnivå "Utgångsläge"

Utgångsläge innebär att indikatorerna vid uppföljning inte har rört sig i riktningen mot målet.

Målnivå "På väg mot målet":

En tydlig trend att indikatorn för uppgivet år kan uppnås.

Målnivå "På målet":

Åtagandet kan uppfyllas till 2020

Åtagande:

Delta i arbetet för att synliggöra ekologiska-, ekonomiska- och sociala hållbarhetsaspekter på livsmedel genom nyckeltal och beräkningar i samarbete med andra regioner och nationella aktörer.

Koppling till målområde och strategiska val i tillväxtstrategin:

- Hög attraktivitet
- Stark konkurrenskraft
- Fler i arbete

Koppling till prioriteringar i tillväxtstrategin

- Hållbar resurshantering
- Sänkt CO2
- Ökad andel förnybar energi
- Stimulera miljöteknikutveckling

Aktiviteter

- Inköp av ekologiska livsmedel ska vara minst 30% av den årliga livsmedelsbudgeten år 2017/2018.
- Allt kött som köps in i verksamheten ska minst uppnå svensk djurskyddslagstiftning. Fisk som används ska komma från hållbara bestånd. (ansv. RGS)

Indikatorer

Årligen undersöka hur många upphandlingar av de prioriterade produkterna som följt åtagandet.

Målnivå "Utgångsläge"

Utgångsläge innebär att indikatorerna vid uppföljning inte har rört sig i riktningen mot målet.

Målnivå "På väg mot målet":

En tydlig trend att indikatorn för uppgivet år kan uppnås.

Målnivå "På målet":

Åtagandet kan uppfyllas till 2020

Åtagande:

Minskad användning av miljöbelastande engångsmaterial och kemikalier

Koppling till målområde och strategiska val i tillväxtstrategin:

- Stark konkurrenskraft
- Fler i arbete

Koppling till prioriteringar i tillväxtstrategin

- Hållbar resurshantering
- Sänkt CO2
- Stimulera miljöteknikutveckling

Aktiviteter

- Lista ska framställas under 2018 över de mest miljöbelastande engångsprodukterna (Ansv. RK)
- Från och med 2019 ska miljökrav aktualiseras i upphandlingar och i enlighet med framtagna listor. (RGS)
- Gröna produkter ska märkas upp i förrådslistan enligt det bästa miljöalternativet med minst miljöpåverkan. (ansv. förrådsansvarig)
- De mest miljöpåverkande produkterna ska om möjlighet finns fasas ut med minst två produkter årligen (samtliga)
- Ta fram en plan för utfasning av produkter som innehåller mikroplaster, där alternativ finns.
- Arbeta efter myndigheters rekommendation för utfasning och riskminskning av ämnen.

Indikatorer

Årligen undersöka hur många upphandlingar av de prioriterade produkterna som följt kravlistan.

Målnivå "Utgångsläge"

Utgångsläge innebär att indikatorerna vid uppföljning inte har rört sig i riktningen mot målet.

Målnivå "På väg mot målet":

En tydlig trend att indikatorn för uppgivet år kan uppnås.

Målnivå "På målet":

Åtagandet kan uppfyllas till 2020

